

Mieczysław Rodziewicz

Aleksandria. Kom el-Dikka

Informator Archeologiczny : badania 15, 285-286

1981

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

EGIPT

ALEKSANDRIA
Kom el-Dikka

Polska Stacja Archeologii
Śródziemnomorskiej
w Kairze

Badania prowadził doc. dr hab. Mieczysław Rodziejcz. Finansowała Stacja Archeologii Śródziemnomorskiej. Dwudziesta pierwsza kampania wykopaliskowa. Zabudowa monumentalna i miejska od IV do VII w.

Prace koncentrowały się na dwóch odcinkach: część północna dzielnicy mieszkalnej we wschodniej partii koncesji oraz część na zachód od wielkich łaźni późnorzymskich.

W poprzednich latach, Misja Polska odsłoniła kilka domów w dobrym stanie zachowania, położonych na wschód od rzymskiej ulicy R 4 /według planu El-Falakię/. Była to część zabudowy mieszkalnej z okresu późnorzymskiego, tj. od IV do VII w. n. e. Ulica R 4 pozostała w użyciu prawdopodobnie także w okresie arabskim. Na północ od tego zespołu, odsłonięto najpierw warstwę zabudowy mieszkalnej arabskiej z IX w. Mury były w bardzo złym stanie zachowania i niestarannej konstrukcji. Plan domów jest trudny do odtworzenia, ale stwierdzić można, że posiadały one na zapleczu zagrody dla zwierząt. Zabudowa musiała być dość rozrzucana i nie przekraczać obrzeżenia ulicy. Pod warstwą arabską wyłoniła się dalsza część domów późnorzymskich, w znacznie gorszym stanie niż domy eksplorowane w poprzednich sezonach. Większość murów została w okresie arabskim rozebrana, w poszukiwaniu kamieni do wtórnego użytku i jedynie na podstawie tzw. "negatywów" można było rozpoznawać ich przebieg. Obfity materiał ceramiczny potwierdza datowanie tej zabudowy na ten sam okres co reszta dzielnic mieszkalnej, na IV-VII w. n. e. Działalność rzemieślnicza mieszkańców dzielnicy jest zaświadczona przez dużą ilość półfabrykatów z kości oraz odpadów warsztatów ceramicznych.

Teren na zachód od wielkich łaźni był poprzednio zajęty przez egipskie wojsko i dopiero w roku 1980, badania mogły się rozpocząć. Można było wydzielić ostatecznie dwa odcinki wykopaliskowe, przedzielone hipotetycznym przebiegiem przedłużenia tzw. ulicy "teatralnej", późnorzymskiej ulicy odsłoniętej w latach 1965-1967 przez Misję Polską na zachód od budowli teatralnej na Kom el-Dikka.

W odcinku pomiędzy łaźniami i przebiegiem ulicy "teatralnej" eksplorowano groby nekropoli arabskiej górnej /XII-XIII w. / oraz dolnej /X w. /, znajdujące się w tym miejscu prawie na tym samym poziomie i różniące się przeważnie samą budową. Groby arabskie były wciśnięte w gęstą sieć murów późnorzymskich. Badania poziomu użytkowego rzymskiego, pod warstwą arabską, pozwoliły określić pomieszczenia niedużych rozmiarów jako część zaplecza gospodarczego wielkich łaźni będących w użyciu w tym samym okresie /IV-VI w. n. e. /. Drobne znaleziska były rzadkie, lecz stosunkowo duża ilość fragmentów ceramiki zasobowej.

Można przypuszczać, że pomieszczenia te służyły jako magazyny. Na północ od zespołu tych pomieszczeń, natrafiono na resztki okazałego muru na poziomie znacznie niższym, więc przypuszczalnie wcześniejszym. Duże partie zostały rozebrane, ale można odtworzyć szerokość muru i jego kierunek. W chwili obecnej nie można zaś określić jego granic i jego funkcji.

W odcinku na zachód od przedłużenia ulicy "teatralnej", odsłonięto duże partie nekropoli arabskiej z XII-XIII w. Groby były zespolone w kwadratach obrzeżonych murem kamiennym. W niektórych grobach znaleziono stele nagrobne z marmuru z napisami kufickimi. Groby nekropoli dolnej były znacznie rzadziej rozrzucone. Na obrzeżu wschodnim tego odcinka znaleziono części granitowych kolumn i marmurowych kapiteł należących zapewne do portyku przedłużenia ulicy "teatralnej". Materiał zabytkowy jest ogromnie przemieszany z powodu rozlicznych wkopów grobów arabskich, niemniej należy zwrócić uwagę na znaczną ilość fragmentów ceramiki hellenistycznej oraz stemplowanych imadeł amfor. Ten fakt dowodzi, że w tej części Kom el-Dikka różnica poziomu między warstwami nekropoli arabskich oraz budowli rzymskich, a nawet hellenistycznych, musi być mniejsza niż w innych sąsiednich odcinkach.

DEIR EL-BAHARI
Świątynia Hatszepsut

Polska Stacja Archeologii
Śródziemnomorskiej
w Kairze

Badania prowadzili: Z. Wysocki /architekt/ i dr J. Karkowski /egiptolog/. W skład misji wchodził architekt: P. Dąbrowski, W. Połoczanin, A. Stefanowicz; technicy: K. Bielenia, T. Kuligowski i W. Surzyn oraz egipciolodzy: F. Pawlicki, K. Polaczek i fotograf Z. Doliniński. Jak poprzednio, Główny Inspektor Górny, współpracował z misją z ramienia Egipskiej Służby Starożytności.

Prace trwały od początku listopada 1980 roku do połowy kwietnia 1981 r. i obejmowały właściwą rekonstrukcję, jak również studia nad historią budowy i interpretacją dekoracji świątyni. Zainstalowano również próbne oświetlenie elektryczne świątyni.

PRACE TECHNICZNE

Misja kontynuowała rekonstrukcję kolumn, architrawów i stropu górnego portyku, baz kolumn górnego dziedzińca i platformy zabezpieczającej nad górnym tarasem, gdzie położono warstwę piasku nad jej skrzydłem południowym, w której grzęzną bloki spadające ze skał górujących nad świątynią.

STUDIA

Architekci Misji prowadzili nadal badania nad historią budowy świątyni Hatszepsut. Podczas tych prac odkryli dwie dodatkowe nisze w sali